

Lezing Huub Schumacher

JE HOUDT HET NIET VOOR MOGELIJK

Verbeeld je God of beeld je je God in?

Dat maakt nogal wat uit

De Drie Ringen

18 oktober 2022

Deel 1 Speelt voor ons het goddelijke nu wél of niet meer mee?

Deel 2 Over het verbeelden en het inbeelden van het goddelijke

Deel I Speelt voor ons het goddelijke nu wél of niet meer mee?

1. God? Goden!

'God? ... Niet meer nodig. Wie vraagt er nog naar? Wat moet ik ermee? Onbruikbaar in een tijdperk van computers en robots.'

'Goden?' Die zijn er maar genoeg; eigengemaakte. We offeren er ons hele leven aan op. We buigen ervoor als knipmessen.

2. Onze goden brengen een vreemde wereld mee

Door die goden verandert de wereld. Geluk dreigt versmald te worden tot 'alle hebbedingen die m'n hartje wil hebben' en tot me alles kunnen permitteren wat ik wil.

Zo'n wereld heeft brengt ook iets angstaanjagends mee; zo neemt vervuiling kosmische afmetingen aan, vervaagt respect, raken natuurlijke levensbronnen opgedroogd en is het voor de één zelfverrijking dat de klok slaat en voor de ander mensonwaardige armoede.

De balans tussen wat we technisch kunnen en wie we als mensen zijn voor elkaar dreigt zoek te raken. Een eerbiedige verwondering voor het menselijk mysterie verdwijnt.

3. Gaan wij dood door het doodverklaren van het goddelijke?

Wie is er nou eigenlijk aan het doodgaan? Het goddelijke of de mens? Steeds vaker is momenteel iets als piepen hoorbaar; 't lijkt wel van mensen in ademnood, niet meer aangesloten als ze zijn op levensaders die je bij mens-zijn niet missen kunt. Hoe je het ook wendt of keert, een mens blijft aangezogen door een diep verlangen van 'Mag ik er zijn?', 'Doe ik er als persoon toe?', 'Houdt men van mij zoals ik ten diepste ben?' ... en hij blijft zich daar beelden bij vormen.

4. Materialiseringsproces is als een ranonkel

Denkend aan het boek 'Ranonkel' vullen de tentakels van het materialiseringsproces alle denkbare ruimten en verstikken op den duur 'alles wat adem heeft'.

5. Mens-zijn valt niet te loochenen en bij mens-zijn hoort openheid voor het goddelijke

Het feit dat mensen dat de schrik om het lijf doet slaan, zegt iets over mens-zijn. Hun hart doorziet deze leegte. Kijk mensen maar in de ogen. Denkers als Van Praag, Bosmans, Drewermann, Houtepen, Lenaers, Van Tongeren zien daarin dat mensen hun mens-zijn nooit verloochenen: mensen kunnen niet leven van brood alleen.

6. Een niet te temmen verlangen naar een Thuis, voorgoed

'Mensen zoeken bewust of onbewust de bedding van de grote stroom die voert naar de definitieve haven waar ze voor altijd geborgen zijn. De haven vol licht en liefde die ik God noem' (Phil Bosmans)

Voor dat altijd weer de mens roepende 'IETS', die uiteindelijk haven,

gebruikten de Indo-Germanen het woord 'ghutto' dat 'aanroepen' en ook 'toeroepen' betekent. Ons latere god/goddelijke komt daar vandaan.

7. Beelden voor de 'Die ons roept'

Liefde als de hand die ons remt in onze val in de afgrond (Pascal/ Drewermann), **Geest** die inblaast op onze basisemoties (Houtepen), **Oerliefde** die ons graag oriëntatie geeft bij de opbouw van onze levenskoepel (Lenaers)

Deel 2 Over het verbeelden en het inbeelden van het goddelijke

1. Verbeelden en inbeelden is niet hetzelfde.

Bij inbeelden verabsoluteer je je eigen beelden; je zegt: 'het goddelijke is zoals ik het zie en daarom moet jij het ook zo zien'. Bij verbeelden vorm je je ook een beeld maar zeg je: 'dit is mijn beeld ervan en daar voel ik me gelukkig mee maar jij hebt alle ruimte een ander beeld te vormen'.

2. Maar liever niet spreken van 'bestaan van het goddelijke'

Het geruchtmakende boek van Hendriksen (Geloven in een God die niet bestaat) protesteert tegen al te zekere, vaststaande, letterlijk genomen en daardoor dwingende beelden voor het goddelijke.

3. Wat een kunstenaar meemaakt noem je geen inbeelding

Tastend en zoekend probeert een kunstenaar vorm te geven aan iets waaraan eigenlijk geen vorm te geven is. Het beeld dat er dan uitkomt, is voor hem 'toch maar 'n beeld'. De volgende dag doet hij met een volgend beeld een nieuwe poging, enzovoort.

4. Erik Borgman over verbeelding

'Religie verschijnt uiteindelijk als verbeeldende omgang met de wereld die door het heilige in de wereld wordt uitgelokt en die, via deze verbeelding, het heilige aan het licht brengt.' (Metamorfosen p. 67) Met andere woorden: jouw verbeelding, jouw religieuze omgang met de werkelijkheid is geen inbeelding, maar vormgeving van iets, iets onbepaalds.

Dat krijgt vorm, kómt dus door jouw handen aanwezig in de mate van jouw vormgeving ervan.

Het heilige lokt onze verbeelding uit, maar... het heeft onze verbeelding nodig om te verschijnen, te gebeuren.

Al levend scheidt de mens vormen/beelden die door het heilige in gang worden gezet. Deze vormen/beelden zijn niet het heilige zelf. Maar toch ... die beelden heeft het heilige per se nodig om überhaupt te kunnen verschijnen (gebeuren).

5. De Bijbel maant voorzichtig te zijn met symbolen

De Bijbel waarschuwt dat het verbeelden van het Absolute kan ontaarden tot inbeelden. Er is voorzichtigheid geboden; immers "Jullie hebben geen gestalte gezien. Er was alleen maar een stem", zegt Mozes (Deut. 5). Er is niet zoveel om beelden aan te ontlenen. Vandaar zijn dringend advies om maar geen beelden van God te maken.

Dwars tegen die neiging in om dat altijd toch weer te doen, heeft het volk waar Jezus door gepokt en gemazeld is aangevoeld: we moeten elkaar voor inbeelden behoeden. Geen beeld maken dus van God! Dit zegt niet dat we geen beelden/symbolen mogen gebruiken en dat we over God enkel hebben te zwijgen. Dat zou onmenselijk zijn. Het hoort tot onze aard, dat wij leven van verbeelden. 'Hij sprak alleen maar in beelden', (Marcus 4,34). Bij Jezus rollen de beelden voor het Koninkrijk der hemelen over elkaar heen, maar het zijn 'beelden bij wijze van spreken'. Onaantastbaar is alleen dát wat ons doet verbeelden en waar onze tastende beelden naar verwijzen.

Alles wat we over het goddelijke zeggen is altijd slechts 'bij benadering' en dus betrekkelijk. Wát ermee gezegd wil zijn, trekt zich altijd terug uit onze beelden. Het goddelijke/hogere/diepere ... hoe je het maar noemen wilt ... is altijd toch weer het ontwijkende.

7. Die lege plek midden in het bos ...

'Er is een oud verhaal uit Oost-Europa, een soort sage waarin wordt verteld over een groot bos. Midden in dat bos is een grote open plek. Daar staan geen bomen en er groeien ook geen struiken. Daardoor valt daar ook meer licht. Iedereen die door dat bos komt, weet dat je die lege plek niet mag betreden. Ook de dieren weten dat. Niemand weet wie die lege plek daar ooit heeft aangebracht. Ook de boswachter niet. En iedereen beseft dat je die plek niet mag opvullen door er iets neer te zetten, of er een tempeltje of een kapel te bouwen... God als een open plek in ons bestaan.' (Loose, pag 13)

Mij doet deze sage ogenblikkelijk denken aan de titel van het toentertijd zo ruchtmakende boek van Cornelis Verhoeven: Rondom de leegte. Die plek is niet ons bezit en kan het ook nooit worden.

Alle beelden die ons bij 'God' voor ogen komen... het blijven 'maar beelden' en bij elk beeld is het dan ook nog de vraag of het een waarachtige verbeelding is van 'de Eeuwige', 'de Onuitsprekelijke', 'de Niet-afbeeldbare'; er kan ook de nodige inbeelding bij zitten. En dat Jezus voor ons-christenen doorgaat voor 'hét' beeld van God, 'dé parabel van Gods Koninkrijk', ook dat is en blijft een overtuiging. Zo moeten wij het kunnen verdragen dat niet-christenen er vragen bij kunnen hebben dat wij aan Jezus de eretitel 'Zoon van God' durven geven omdat wij nu eenmaal menen hem daarmee het meest recht te doen.

Literatuur

- ‘God niet te geloven’, Phil Bosmans Lannoo 1988
- ‘Metamorfosen. Over religie en moderne cultuur’, Erik Borgman, Klement Pelckmans 2006
- ‘Draait de aarde om de hemel? De verhouding wetenschap – geloof, belicht aan de hand van eigentijdse Nederlandse en Vlaamse auteurs’, Gerard Dierick, Damon 1998
- ‘Het derde testament, de bijbel verder schrijven’, Loed Loosen, KBS/VBS 2005
- ‘Elke dag één rozijn. Voedsel voor de geest’, Huub Schumacher, Bas Rentmeester, Berne Media 2018
- ‘Verbeelding. Weg naar transcendentie’, Tijdschrift voor Geestelijk Leven’, Jaargang 78, nr. 2, april-juni 2022